

nejše nego je bilo preje, ko so vojne, lakota, kužne bolezni in nesposobni kirurgi strahovito redčili vrste človeštva. Nemški statistiki, ki so obdelali obširen material od leta 1870 pa do leta 1928, so dognali, da se je povprečna starost človeka v zadnjih petdesetih letih podaljšala za celih 12 let. Za Nemčijo velja v tem pogledu naslednje številke: od leta 1870 do leta 1880 je bila človeška starost povprečno 35 let in pol; v nadaljnjih dveh desetletjih se je dvignila na 37,2, oziroma na 40,6 let. V prvem desetletju tekočega veka je znašala že 44,8, do leta 1926 pa je dosegla že celih 56 let. Ugotovljeno je tudi, da je bilo v prvih desetletjih, ki so jih preiskali statistiki, znatno manj starih ljudi, nego jih je danes. Starostna meja tistih, ki so preživeli povprečno starost, se je pred vojno gibala med 74 in 75 letom, danes pa je že med 75 in 76 letom. Zanimivo je tudi, da ženske povprečno dalje živijo nego moški in se ta razlika vedno večja v škodo moških. Danes znaša tri leta in osem mesecev, leta 1870 pa je bila še dve leti in 2 meseca. Veselo dejstvo je za one, ki stokajo v zakonskem jarmu, vsekakor to, da omožene ženske žive povprečno 5 let več nego neomožene, oženjeni moški pa povprečno 3 leta več nego samci. Kdor se tedaj oženi, si podaljša življenje. To zvišanje starostne meje je pripisati današnjim boljšim zdravstvenim prilikam in zlasti povečani skrbi za dojenčke, kojih umrljivost se je v Srednji Evropi močno zmanjšala. Veliko premore k temu tudi redna in boljše prehrana, ki je vsaj v civiliziranih deželah običajna.

Številne smrti obsodbe v Rusiji. — Sovjetsko sodišče v Leningradu je obsodilo radi vohunstva in ponarejanja denarja štiri osebe na smrt. Peti soobtoženi je bil obsojen na 10 let ječe. Veliko smrtnih obsodb je bilo izrečenih v Ukrajini. V Nikolajevsku je bil ustreljen svečenik Mihajlovski in 4 študentje, ker so se protivil, da bi boljševiki sneli zvonove in jih prelili. V Konstantinovsku so se uprli kmetje, ko so se bližali brezbožniki njihovi cerkvi, da bi jo oropali zvonov. Boljševiki so kmetje pretepli, oblasti pa so zaprle več upornikov. V Kiewu je bil ustreljen Papuša, svoječasn vodja ukrajinskega gibanja. V Drijeprovsku so bile ustreljene štiri osebe. V vasi Solovci so napadli kmetje komunistično zborovanje in ga razbili. Oblasti so jih zaprle 15 in gotovo bodo ustreljeni.

Brezplačne dragocene darove je uvedla razpošiljalna tvrdka ur. H. Suttner za svoje odjemalce. Natančneje o tem pove nova velika ilustrirana domača knjiga, katero dobe popolnoma brezplačno tudi naši čitatelji, ako jo enostavno z dopisnico zahtevajo od strokovne urarske tvrdke H. Suttner v Ljubljani št. 992. Ta domača knjiga vsebuje v ostalem brezštevne slike, moških in ženskih ur, verižice, prstanov, okrasnih predmetov in darov vseh vrst.

Advekat

114

Krištof Vladimir

v Slov. Konjicah

je otvoril svojo odvetniško pisarno.

Strašni dogodki v Čalajnoru.

Priobčil A. K.

Mandžurija je daleč od nas. Zato o lanskijh bojih med Rusi in Kitajci nismo dobivali skoraj nobenih poročil, ker ni bilo posebnih poročevalcev. Še le sedaj prihajajo zanesljiva poročila o teh bojih. Prav za prav pa to niso bili boji, marveč le medsebojno uničevanje prebivalcev in njihovega imetja. Seveda so se pri tem posebno odlikovali vojaki ruske rdeče armade. Ruski list »Novoe Vremja« v Belgradu priobčuje po ruskih listih, ki izhajajo na Kitajskem, z dne 11. januarja tega leta o strašni nesreči, ki je zadela prebivalce in kraj Čalajnor v Mandžuriji. Poročilo pravi, da je tam poginilo okrog 7000 ljudi. O boljševiskih zverstvih v nekaterih drugih krajih je Slovenski Gospodar že poročal.

Dne 17. nov. 1929 je ruska artilerija silno streljala na rudniški okraj Čalajnor. Ko je artilerija pripravila pot, je šlo v rudniški okoliš 30 tankov in 500 konjenikov. Ti so izropali postajo in zažgali še vsa nepoškodovana poslopja. Prebivalci so v divjem strahu zbežali, da bi si rešili življenje. Nekaj se jih je skrilo po polju v smeri proti postaji Cagan. Del rdeče kavalerije je naletel na četo beguncev, žensk, starčkov in otrok ter je vse poklal. Večina prebivalcev in sicer več tisoč, se je pa skrilo v podzemeljske rove, iz katerih so kopali rudo. Rdeči razbojniki so vedeli, da je ljudstvo bežalo v rove. In kaj so sklenili? Sklenili so uničiti vse ljudstvo v rovih, na način, kakor ga more izmisliti samo satanska zloba brezsrčnih boljševikov. Sklenili so počasi v vodi utopiti vse ljudi, ki so se skrili pod zemljo. Trdijo, da je nek tamošnji prebivalec, sovjetski podanik, na kolenih prosil načelnika rdečega oddelka, naj bi prizanesel nedolžnim ljudem v rovih. A nič ni pomagalo, rdeči so uničili vse priprave, s katerimi so odvajali vodo iz rogov ter so tako obsodili vse skrite prebivalce na smrt. Vode v rovih se je nabralo na vsaki dve uri približno dva metra, če se ni sproti odvajala. Zato si

lahko mislimo, kako strašne smrti so umrli vsi tamkaj skriti ljudje. Kako so ljudje v črni podzemeljski temi jokali, tarnali in klicali na pomoč, to je seveda skrito našim čutom.

V Čalajnoru je tudi železniška bolnica. Rdeči divjaki so v tej bolnici poklali vse bolnike, vse ranjence in vse zdravniško osebje.

V rovu je končal svoje življenje tudi načelnik čalajnorskih rudnikov, g. inženir Zirjukevič.

Ko so rdeči vojaki v Čalajnoru končali svoje nečloveško zverstvo, so si izmislili novo podlost. V Hajlaru so razširjali letake in so agitirali s pozivom, da naj umorijo vse ruske priseljence, češ, da so v Čalajnoru ti poklali kitajsko prebivalstvo. Kitajska vojaška komanda je prepovedala to agitacijo in je pojasnila ljudstvu, kdo je pravi krivec žalostnih dogodkov v Čalajnoru.

Enako so na postaji Cagan rdeči vojaki razrušili vsa poslopja. Celi dan 18. novembra lanskega leta so z aeroplanov metali bombe na postajo. Načelnik postaje Gavriljuk je bil težko ranjen; njegovo mesto je prevzel njegov pomočnik.

Taki nečloveški prizori so se godili v rusko-kitajskem sporu lansko jesen. Rdečim divjakom je šlo predvsem za to, da bi iztrebili vse ruske begunce, ki so se izselili v Mandžurijo. Poleg tega je pa izgubilo življenje tudi mnogo kitajskih državljanov.

V Angliji in tudi na Francoskem so se zadnji čas sklicevala zborovanja, na katerih je ljudstvo protestiralo proti preganjanju vere na Ruskem. Protestirali pa bi bilo treba tudi proti ubijanju nedolžnih žrtev, katere so padale lansko jesen v Mandžuriji. Ruski begunci izražajo proteste na svojih shodih ter zbirajo dnevne doneske za sorodnike padlih žrtev. Ruskim beguncem se pridružimo tudi drugi Slovani ter pokažimo vsaj malo vzajemnosti v sočutju za po nedolžnem padle žrtve!

Katere iznajdbe najbolj napredujejo?

Živimo v dobi vedno novih — naravnost neverjetnih iznajdb. Na nobenem polju se ni izkazala iznajdljivost človeškega duha tako, kakor glede najnovejših priprav za bodočo vojno. Vele sile tekmujejo med seboj, kako bi se varovale z najmodernejšim orožjem in z iznajdbami, ki so namenjene uničevanju človeškega življenja ter imetja.

Topovi izza let svetovne vojne spadajo danes v ropotarnico. Starejši topovi so igrače napram najnovejšim. Na Angleškem so zgradili pred kratkem tak-le kanon: Topova cev je dolga 6 in pol metra in orožje tehta 10 centov. — Kroglo porinejo v cev s pomočjo posebnega stroja. Doseže z neverjetno brzino višino 11 tisoč metrov ali dolžino 18 tisoč metrov. Mogoče je izstreliti tekom ene minute 15 dobro merjenih strelcev. Najhujše pri tem topu je to, da je ogro-

žena okolica zelo razsežna. Eden zadetek lahko uniči celo vas.

Tanke (bojni oklopni avtomobili) so v poveljih časih izpopolnili do neverjetnosti. Amerikanci so zgradili čudeže od tankov, ki lahko vozijo z brzino 47 km na uro in premagajo z lahkoto vsako višino. Velike reke niso za te moderne pošasti nobena zapreka. Nadaljujejo lahko svojo pot po vodni gladini, da celo pod vodo. Poizkusi na ameriški reki Hudson so pokazali, da so prevozili tanki reko na mestih, kjer je najbolj globoka in široka. Oboroženi so z 10 centimeterskimi topovi, težkimi in lahki strojnimi puškami in se preskrbijo lahko s prehrano za več dni.

Med letošnjimi manevri severoameriškega vojnega brodogradništva so preizkušali čisto nove bombe za letala. Ogromne bombe, katere so metali za poskušnjo

letalci, so eksplodirale v globini 8 do 10 metrov, kjer so oklepi bojnih ladij bolj tanki. Bombe tehtajo 10 do 12 centov. Eno od teh bomb so vrgli iz aeroplana na trdo zemljo, kjer je izkopala luknjo, ki je bila široka 35 metrov in 7 metrov globoka.

Na Angleškem gradijo čisto nove podmornice. Leta 1901 so gradili podmorske čolne ki so bili težki 120 ton. Danes je ponos angleškega bojnega brodovja podmornica od 3.500 ton. Njena hitrost pod vodo je tako velika, da lahko sledi glavnemu brodovju, akoravno to vozi s polno paro. Podmornica je dolga 120 metrov in 10 metrov široka. — Oborožena je s 6 15 centimeterskimi topovi. Na njej je zložljivo letalo, 12 oficirjev in 108 mož. Najnovejša iznajdba so angleške podmornice, ki tehtajo 10 tisoč ton.

Tehnika vojnih letal je zelo napredovala. Angleži izdelujejo letala iz jekla, ki so pa lažja nego druga navadna za potniški in tovorni promet. Amerikanski inženjer Handershof je izumil motor za letalo, kojega gonilna sila je zemeljska magnetična moč. Iznajdbo prikriva ameriško vojno ministrstvo kot največjo skrivnost.

Vse te našete novotarije glede uničevanja človeškega življenja in imetja niso nič v primeri z iznajdbami na polju strupenih plinov, ki obetajo smrtno zastrupljenje ljudi v milijonskih množinah. Stroj bo prevladoval v bodoči vojni, vendar kakor neoborožen človek v zaledju bosta hrana za kanonske krogle, bombe in strupene pline.

Psi kot uprega.

Našim čitateljem je že znano, da odreče na severnih krajih vsako moderno prevozno sredstvo in je prebivalec vednega snega navezan le na psa. V zadnjem času so sicer delali poskuse z avtomobilnimi sankami, a je tozadevno ostalo le pri preizkušnji. Najboljši in danes še vedno moderni prevoznik mrzlega severa je pes, katerega nazivajo »malamut«. Na zunaj zgledajo živali kakor naši volčji psi. So rumenkaste ali sivkaste barve, košatega repa in precej postavni. Ne lajajo po vzgledu drugih pasjih tovarišev, pač pa nekako javkajo. Glavno izhodišče severnih psov je mesto Fairbanks na severoameriškem polotoku Alaska. V toplejših — poletnih mesecih se podijo živali prosto okrog, da se zletijo in naberejo moči za težavno zimsko uprego.

Si ne smemo predstavljati, da je sanjanje s pomočjo psov kaj posebno prijetno, ampak edina možnost, da prevažajo severni narodi tovore in izdelke iz enega kraja v drugega. Pes »malamut« je svoje vrste žival, ki bi spravila slovenskega voznika ob pamet, da o potrpežljivosti niti ne govorim. Predvsem se drži navade, da zgrize vse, kar more doseči z zobmi. Uniči prevozno opremo, da, celo kovinasto posodo, iz katere žre. Večina teh psov je lena, požrešna, rada popada, drugi pa so pridni, kažejo veselje do dela in so z vsem zadovoljni. Ljubijo in so udani le onemu, ki jih hrani in le tako dolgo, do-

kler prejemajo iz njegovih rok vsakdanjo hrano.

Ubogajo le enemu človeškemu glasu, ki jim je znan. Svoj tek uravnavajo le po eni roki, ki jih stalno vodi in maha nad njimi z bičem, katerega pa sicer videti ne morejo in ga razčesajo na drobne kose, ako ga pri počitku gospodar ni skrbno skrtil.

Imajo to slabo lastnost, da se radi ustavljajo in se zagledajo v kak grm ali drevo. Ako je vodilni pes radovednej in se ustavi, postaja cela kolona in po dvajsetkrat v eni uri.

Vodilni pes, ki vleče sani kot prvi, je 10 do 12 krat dražji od vseh drugih. — Navadno je starejša žival, ali pa manjša, prebrisana psica.

Severni človek pozna tri vrste sani: Inuit, Hudson-Bay in indijanske. Najbolj praktične so Hudson Bay. So to sani iz 3 do 4 metre dolgih in na srednjem koncu zakrivljenih desek. Obe sančnici drže skupaj povprečni hodi. Tovor zavijejo v kožo severnega jelena in ga pritrdijo z jermeni na sani. Pred sani pride eden za drugim vpreženih toliko psov, kolikor je naklada težka. Psi imajo majhne komate iz usnja. Inuit sani so iz mehkega smrekovega lesa, sančnice iz čeljusti od kita. S temi prevažajo le po onih pokrajinah, katere pokriva najbolj gladki led.

Glede izdelave najlažje so indijanske sani. Napravljene so iz brezovega lesa, povprečne deske so pritrjene k sančni-

cam z jermeni. Sančnice in jermenje pred uporabo polijejo z vodo, da ta — zmrzne in drži led sanke bolj skupaj nego železje. Pred indijanske sani vprežejo dva psa vstric in enega vodnika naprej.

Na ene sani naložijo po 300 do 400 kg. Psi tečejo na uro 8 km. Voznik, ki vodi prevoz, mora stopati poleg vodilnega psa, ker sicer bi mu cela vprega takoj ušla.

V prehrani je severni pes zelo skromen. Dobi enkrat na dan po eden in pol do dva funta (funt pol kg) posušenega ribjega mesa. (Rib je po severnih krajih zelo veliko.) Psi hranijo enkrat na dan in to še le tedaj, ko so prišli na za isti dan določeni cilj.

Psi izgledajo na zunaj dobro rejeno, v resnici so suhi, da jim šklebetajo kosti. Nikdar jih ni treba spraviti pod streho, ker prestopijo najhujše snežene burje ter meteže z lahkoto čisto pod milim nebom. Žival se uleže pred človeški šotor in se puste zamesti od snega.

Najhitrejšje teče severni pes v mesečni noči, ko mu primrzne sneg na tace in ga podžiga mrz k urnejši hoji.

Trgovina s pasjo vprego je po vedno zasneženih severnih pokrajinah zelo razširjena. V omenjenem mestu Fairbanks na Alaski se vršijo vsako leto pasje tekme. Tekem s pasjo uprego se udeleži na tisoče lastnikov najboljših psov. Severni pes, ki je bil odlikovan na tekmi, je vreden do 140 tisoč Din.

Listnica uprave.

Naše slike. Današnjemu Slovenskemu Gospodarju smo priložili prvo številko Naših slik. Majhna je še ta številka in neobčljena, kakor vsak novorojenček. Upamo, da bomo že prihodnji mesec mogli pokazati, da je ta novorojenček zrastel in se razvil v krepkega dečka in da je trdnega zdravja. Upamo tudi, da bodo Naše slike kmalu veselje vseh naših bralk in bralcev. Pošiljajte nam lepe in dobre fotografije naših krajev in vasi, zgodovinskih znamenitosti (gradov, starih znamenj, razvalin itd.), svojih lepih posestev in vzornih gospodarstev, raznih dogodkov v naših krajih (gostije, zborovanja, prireditve itd.), slike in fotografije narodnih noš, sploh vse, kar je kolikaj zanimivega. Kar bo primerno, bomo ob priliki objavili. Kupujte pri trgovcih, ki oglašajo v Naših slikah in v Slovenskem Gospodarju!

»Slovenski Gospodar« stane: Letno Din 32.—, polletno Din 18.—, četrtletno Din 9.—, za inozemstvo letno Din 64.—.

Nove knjige.

Jugoslovanski obrtnik, glasilo Zavoda za pospeševanje obrti TOI v Ljubljani. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je sklenila na svoji plenarni seji, dne 15. novembra lanskega leta, da osnuje v svojem delokrogu poseben zavod za pospeševanje obrti. V programu dela, ki si ga je začrtal ta zavod, je rečeno tudi, da bo zavod za pospeševanje obrti podpiral strokovno glasilo, ki bo zastopalo prizadevanja in težnje zavoda. Glasilo zavoda za pospeševanje obrti, ki ga je izvolila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, je »Jugoslovanski Obrtnik«. Je to izključno strokoven list, ki bo skrbno

zasledoval vse pojave, ki so v zvezi z napredkom in dvigom naše domače obrti, da ga bo brez dvoma vsak obrtnik s pridom čital. List bo izhajal spočetka vsakih 14 dni, veljal pa bo celoletno 25 Din, polletno 13 Din, četrtletno 7 Din, posamezne številke pa bodo veljale 1 Din. Uredništvo se bo potrudilo, da pridobi za sodelavce naše najboljše moči in strokovnjake; obrtniki, tudi podeželski, pa naj list podprejo z naročnino.

Čitajte . . . »Toda prepogosto ljudstvo ljubi tako pripovedovanje, take ljudi, od nekdanjih jih je ljubilo in v svoji ljubezni je preprost človek zdrav konservativec. Zato bo ljubilo tudi to zgodbo iz svetovne vojne . . .«, tako piše »Slovenec o povesti« A njega ni . . .«, ki je našla širom Slovenije že mnogo prijateljev. Nabavite si jo čimprej, da ne bo morda prepozno. Dobi se v obeh Cirilovih knjigarnah v Mariboru ter v knjigarnah v Celju. Stane samo 15 Din.

Trtne cepiljenke, jamčeno rašne, zdrave in sortno čiste dobite pri drevosnici Dolinšek — Kamnica, p. Maribor. 123

NOV SANATORIJ

za

103

ženske bolezni v Mariboru

Špecialist za ženske bolezni in porode Dr. Benjamin Ipavc v Mariboru se je preselil na konec Prešernove ulice, ki se pričenja pri veletrgovini Turad v novozgrajeni sanatorij ob Tomšičevem (prej Kokošnikovem) drevoredu in ordinira vsak dan od 9—11 ure dopoldne in od 3—4 ure popoldne.